

Намын Бага Хуралдайн хурлын 2020 оны 03-дугаар сарын 23-ны
өдрийн 04 дүгээр тогтоолоор батлав.

**АРД ТҮМНИЙ НАМЫН 2020 ОНЫ
УИХ-ЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. ҮНДЭСНИЙ НЭГДМЭЛ ҮНЭТ ЗҮЙЛС – “Үндэсний Үнэт зүйлсээ дээдлэн хадгалж, хойчдоо өвлүүлж чаддаг, түүгээрээ нэгдмэл, дархлаатай улс үндэстэн болно”

1.1 Монгол үндэснийхээ үнэт зүйлсийн дархлаа тогтоох, монгол соёлыг дэлхий дахинд түгээн дэлгэрүүлэх, гадаад нэр хүнд, үнэлэмжийг дээшлүүлэх, хилийн чанад дахь монголчууд, монгол угсаатны хамтын ажиллагааг төлөвшүүлнэ.

1.1.1 Монгол үндэсний үнэт зүйлс, монгол хүний бусдаас ялгарах онцлог давуу талаа дэлхий нийтэд таниулахын түрүүнд монгол хүн бүр энэ дархлаагаа ухамсартайгаар олж, өөртөө нээж чадах чадвартай болгох

1.1.2 Монголын түүх, соёл, монголчуудын хүн төрөлхтний хөгжилд оруулсан хувь нэмрийг олон улсад, дэлхий нийтэд нэгдмэл ойлголттой болгох зорилгоор сурталчлан таниулах, аливаа улс түүхийг гуйвуулан өөрийнхөөрөө тайлбарлах асуудлыг эцэслэхийг зорих

1.1.3 Хилийн чанад дахь монгол соёлын өвийг хамгаалах, тэдгээрийг ард иргэддээ таниулж, сурталчлах.

1.1.4 Үндэсний соёл, спорт, уламжлалт анагаах ухаан, ургамал, хоол хүнс судлалыг хөгжүүлж, дэлхийд таниулах.

1.1.5 Гадаад дотоодод аж төрж буй бүх монгол үндэстний соёлын устаж, өөрчлөгдөж байгаа үнэт зүйлсийн хэсэг болох нэн ховордсон ардын аман зохиол, ястан үндэстний ярианы онцлог, нүүдэлчний зан заншил, мал, ан амьтан, ургамлын уламжлалт хэрэглээ, уламжлалт үйлдвэрлэл, үйл хийх ёс заншлыг бичгийн, бичлэгийн хэлбэрээр түүх соёлын өв болгон хадгалах нэгдмэл ажил зохион байгуулах

1.2 Үндэсний оюун санаа, өв соёл, ахуй, сэтгэлгээнд тулгуурласан бүтээгч монгол хүн төвтэй нүүдлийн соёл иргэншлийг хадгалсан улс болно.

1.2.1 Хүмүүнлэг, оюунлаг, ёс суртахуунтай, үндэсний соёлын мэдлэг, чадвар, дадалтай монгол хүнийг өлгийнөөс нь эхлэн бэлтгэх.

1.2.2 Нүүдлийн соёл иргэншлийг хамгаалахад чиглэсэн төрөлжсөн байгууллага, ажлуудыг дэмжих

1.2.3 Үндэсний сор бүтээл /Brand/, үндэсний шинэлэг бүтээл /content/, бүтээгдэхүүнийг бүтээх үйл явцыг өрнүүлэх, дэмжих, өрсөлдөөн бий болгох

1.2.4 Хүүхдийн соёлын өв, хөгжлийн төвийг байгуулах, энэ ажлыг олон нийтийн оролцоотой өргөн хүрээнд зохион байгуулах

1.3 Монгол хэл бичгээ үндэсний үнэт зүйлийн бүрдэл болгон иргэн бүр чанартай эзэмшиж хэрэглэж хэвшинэ.

1.3.1 Хүн бүрийн эх хэлний боловсролыг дээшлүүлэх, бүх шатны сургалтын байгууллагад монгол хэл, бичгийн боловсролыг суралцагчдад чанартай эзэмшүүлэх

1.3.2 Монгол хэл, бичгийг нийтээр болон гадны иргэд эзэмших таатай нөхцөл бүрдүүлж, нийтийн болон албан хэргийн түвшинд зөв хэрэглэж хэвших, албан хэргийг хос бичгээр хөтлөх

1.3.3 Үндэсний хэл, бичгийн хэрэглээний уламжлалыг хадгалж, шинэчлэлийг хийхэд шинжлэх ухааны байгууллагуудыг дэмжих

1.3.4 Үндэсний хэл судлалын, хэл хөгжлийн түүхийн толь, ном, нийтлэлийг олноор гаргахыг дэмжиж, хуучин үг, хэллэг, бичилт, дүрмийг нийтийн хэрэглээнд ойртуулах замаар хэлний дархлааг хадгалах

1.3.5 Гадаад хэлнээс орж ирж байгаа болон монгол хэлнээс хувьссан шинэ үгнүүдийн утгыг нарийвчлан хэрэглэх толь бий болгосноор үгийн санг нэмэгдүүлэх, хуучин буюу уламжлалт үг, утгаа хадгалахаар зорих

1.3.6 Монгол хэлийг суралцагч, монгол судлалын гадаад иргэдийг дэмжих тэтгэлэгт хөтөлбөрүүд болон олон улсад зориулсан Монгол хэлний шалгалтын үндэсний хөтөлбөрийг бий болгох

1.4. Төрт ёсны уламжлал, түүх соёлын дурсгал, утга зохиол, урлагийн бүтээлээр үндэсний бахархал төлөвшүүлж, эх оронч үзэл, эв нэгдлийг нягтруулна.

1.4.1 Түүх соёлын дурсгалтай газруудаа хамгаалах, олшруулах, тохижуулах сэргээн засах, утга зохиол, урлагийн бүтээлд Монголчуудын уламжлалт төрт ёсоо дээдлэх эх оронч үзэл, агуу түүх, замнал, үндэсний эв нэгдлийн санааг тусгаж байх

1.4.2 Өв тэгш, үндэсний ухамсарт эх оронч монгол хүнийг хөгжүүлэх.

1.4.3 Төрийн ёслол, хүндэтгэлийн үйл ажиллагаанд үндэсний онцлогтой болгох.

1.4.4 Түүх соёлын дурсгал, урлагийн бүтээлүүд, утга зохиолд тулгуурлан үндэсний бахархлыг сэргээх, биет болон биет бус өвийг хадгалах, хамгаалах, өвлүүлэх.

1.5 Үнэт зүйлийн судалгаа болон олон улсын монгол судлалын тэргүүлэх чиглэл болсон нүүдлийн соёл иргэншил, Монголын түүх, хэл соёл, ёс заншил, шашин, гүн ухааны судалгаа хийж нийтийн хүртээл болгож хэвшиж, нийгмийн соён гэгээрлийг өндөр түвшинд хүргэнэ.

1.5.1 Үнэт зүйлийн суурь, хавсарга болон гүнзгийрүүлсэн судалгааг тогтворжуулж, гадаадын эх сурвалжуудатай харьцуулан нарийвчлан баталгаажуулах

1.5.2 Судалгааны шинэ эх хэрэглэгдэхүүнүүдийг эрэн сурвалжилж, бүртгэн судалгааны эргэлтэд оруулах.

1.5.3 Үнэт зүйлсийн гэрчлэлийг археологийн судалгаа тандалттай уялдуулан, эрчимжүүлэх

ХОЁР. ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ – Чанартай, аз жаргалтай амьдралын ээлтэй орчин, амьд, эрүүл, боловсролтой, ажилтай байх баталгааг хүн бүрт өгч чадах Төр, нийгмийг цогцлоож чадах цөм МОНГОЛ ХҮН -ийг хөгжүүлнэ, хүмүүжүүлнэ.

2.1 Хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломж бүрдүүлж, боловсролыг хувь хүний хөгжил, гэр бүлийн амьдралын баталгаа, улс орны хөгжлийн суурь, олон улсад манлайллын эх болгон насан туршдаа суралцахуйн тогтолцоог бэхжүүлнэ.

2.1.1. Салбарын хүрээнд судалгаа, нотолгоонд суурилсан өөрийн, үндэсний бодлого, хөгжлийн төлөвлөлт, хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх удирдлагын тогтолцоог бэхжүүлж, олон талт түншлэлийг бий болгох.

2.1.2 Иргэн бүрд чанартай боловсрол эзэмших эрх тэгш боломж бүрдүүлэн, тэгш хамруулж, бүх шатны боловсролын залгамж холбоог хангаж, сургалт, үйл ажиллагааны чанарыг дээшлүүлэх.

2.1.3 Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангасан, бүтээлч, чадварлаг тогтмол хөгжих эрмэлзэл бүхий багш, хүний нөөц бий болгох, сургалт, атестатчлалын шинэ тогтолцоо, цалин урамшууллын шинэ төвшин бий болгох

2.1.4 Боловсролын салбарын удирдлагын мэдээллийн системийг бүрэн хөгжүүлж, ахисан түвшний менежментийг нэвтрүүлэх замаар, сургалтын хөтөлбөр программын өөрчлөлт, хөгжүүлэлтийг цаг алдалгүй хийх бололцоогоор хангах

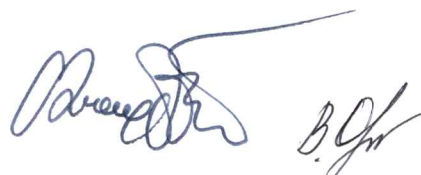
2.1.5 Нээлттэй боловсролын тогтолцоог хөгжүүлж, нэгдсэн платформ бий болгон хүн бүр орон зай, цаг хугацаанаас үл хамааран өөрийн хүссэн чиглэлээр насан туршдаа суралцах боломжийг бүрдүүлэх.

2.1.6 Залуу үеийн сэтгэн бодох онцлогийг сэтгэл судлал, шинжлэх ухааны судалгаан дээр үндэслэн тогтоож, орчин үеийн мэдээлийн нийлүүлэлтэд дасан зохицох чадварт нь тулгуурласан заах, сурах арга барилын өөрчлөлт хийх

2.2 Эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэн төлөвшүүлэн эрүүл мэндийн чанар, хүртээмж, үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлнэ.

2.2.1 Иргэн, гэр бүл, ажил олгогчийн оролцоонд тулгуурласан нийгмийн эрүүл мэндийн/нийтийн эрүүл мэнд/ тусламж үйлчилгээний үндэсний тогтолцоо бүрдүүлэх, өвчин, өвчлөлөөс нийтийг урьдчилан сэргийлэх, иргэдийн дундаж наслалтыг өсгөх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

2.2.2 Нотолгоонд суурилсан орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний техник, технологийн дэвшлийг нэвтрүүлж, Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, гүйцэтгэлд тулгуурласан санхүүжилт, даатгалын тогтолцоо бүрдүүлэх.

2.2.3 Эрүүл мэндийн салбарт цахим үйлчилгээг өргөжүүлэн үндэсний эрүүл мэндийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх.

2.2.4 Эрүүл мэндийн хүний нөөцийн хангалт, ур чадвар нийгмийн хамгааллыг сайжруулах.

2.2.5 Эмч сувилагчдын мэдлэг туршлагаа нэмэгдүүлэх, өөрийгөө тогтмол хөгжүүлж, анагаах ухааны хөгжилтэй хөл зэрэгцэн алхах техникийн бололцоог хангах сургалт, хөтөлбөр, санхүүжилтийг шийдвэрлэнэ

2.2.6 Эрүүл мэндийн салбарын ажилтан, байгууллагуудын хяналт, атестатчлалын тогтолцоог шинээр стандартчуулах, менежментийн шинэчлэл хийх

2.3 Хүн амын тогтвортой өсөлтийг дэмжиж идэвхтэй, бүтээлч иргэн, гэр бүлийг төлөвшүүлнэ.

2.3.1 Хүн амын тогтвортой өсөлтийг дэмжсэн судалгаа, нотолгоонд суурилсан гэр бүлд ээлтэй хөгжил, хамгааллын үр ашигтай тогтолцоо бүрдүүлэх.

2.3.2 Залуу гэр бүлийг дэмжсэн орчин, нөхцөл бүрдэж, цогц үйл ажиллагааны чанарыг дээшлүүлэх.

2.4 Олон улсад өрсөлдөх чадвар бүхий үндэсний шинжлэх ухаан, инновацийн тогтолцоог хөгжүүлнэ.

2.4.1 Мэдлэгийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах зорилгоор судалгаа хөгжүүлэлт, инновацийн санхүүжилтийн олон эх үүсвэрт тогтолцоо бүхий төр-шинжлэх ухаан үйлдвэрлэл, бизнесийн түншлэлийн таатай орчныг бүрдүүлэх.

2.4.2 Үндэсний инновацийн тогтолцооны дэд бүтцүүдийг байгуулж, мэдлэгийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах тогтолцоо бий болгох.

2.4.3 Эрдэм шинжилгээний ажлуудыг дэлхийн шинжлэх ухааны хөгжлийн хурдацтай уялдуулж их сургуулиудын факультет, лабораториудад хийх техникийн болон санхүүгийн боломж бий болгох

2.4.4 Эрдэм шинжилгээний ажилтны цалин хөлс, урамшууллын тогтолцоог шинэчилж, чадварлаг эрдэмтдийг бэлтгэх үндэсний тогтолцоо бий болгож, олон улсын томоохон судалгаанд оролцох боломжийг нэмэгдүүлэх.

2.4.5 Нийгэм эдийн засгийн салбар тус бүрд эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгүүд байгуулж, гадаадын стандартуудыг монголын нөхцөлд тааруулж тохируулах, шинээр бий болгох

2.5 Амьдралын хэрэгцээ хангасан эрүүл, ая тухтай, таатай орчин бүрдүүлж баталгаат хүнсээр хангана.

2.5.1 Орон сууц, ногоон байгууламжийн стандартыг мөрдөж, эрүүл баталгаат амьдрах орчныг бий болгох.

2.5.2 Агаар, ус, хөрс, дуу чимээний бохирдлыг багасгаж, цэвэр, ногоон байгууламж бүхий орчинтой болгох.

2.5.3 Эрүүл мэндийн болон орчны тандалт, нөлөөллийн үнэлгээ хийх тогтолцоог бий болгож бэхжүүлэх.

2.5.4 Хүнсний сүлжээний бүх үе шатанд бүртгэл, чанарын удирдлага, хяналт, баталгаажуулалтын тогтолцоог бэхжүүлэх.

2.5.5 Инноваци нэвтрүүлсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж аюулгүй, тэжээллэг хэрэгцээт хүнсээр хангадаг болох.

2.5.6 Хөдөө орон нутаг, зусландаа айл өрх өөрийн хүнсний хэрэгцээний мах, ногоо зэрэг бололцоот хэсгийг хангах ажлыг стандартаар зохицуулж дэмжих

2.6 Хөдөлмөрийн эдийн засгийн тэнцвэрийг хангаж, мэдлэгийн эдийн засгийг бүрдүүлж, иргэн бүрийг ажилтай, орлоготой болгоно.

2.6.1 Мөнгө, санхүүгийн бодлогоор ажлын байр нэмэгдүүлэх, ажлын байрны статистик мэдээллийг аймаг, сум, дүүргээр гаргах.

2.6.2 Хөдөлмөрийн зах зээл дээр эрэлттэй, ирээдүйн хөгжлийн чиг хандлагыг тодорхойлж, нээлттэй боловсролын зарчимд тулгуурласан хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, хэрэгцээнд нийцсэн тэгш, хүртээмжтэй орчин бүрдүүлэх, боловсон хүчний бодлого явуулах.

2.6.3 Хүн амын бүлэг бүрийн онцлогт нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих.

2.6.4 Оюуны хөдөлмөрийг дэмжсэн онлайн, зайн ажлын байрыг нэмэгдүүлэн, тогтолцоог нь дэмжиж хөгжүүлэх.

2.6.5 Аутсорсингийн төрөл бүрийг хөгжүүлэх

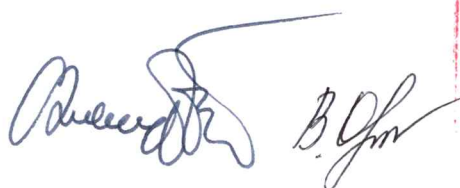
2.7 Монгол хүний удмын санг хамгаалж, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх чадавхыг бэхжүүлж, монгол хүний хөгжлийг дэмжинэ.

2.7.1 Угийн бичиг хөтлөх, цус ойртолтыг багасгах хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх.

2.7.2 Хүн бүр удмаа мэдэж, угийн бичгээ хөтлөх үндэсний уламжлалыг сэргээн хөгжүүлэх.

2.7.3 Цус ойртолтоос сэргийлж, удамшлын өвчин болон төрөлхийн согогтой хүүхдийн эрт оношилгооны чадавхыг дээшлүүлэх.

2.7.4 Гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн, цагаачдын тооны зохист түвшинг хадгалах, хяналт тавих.

ГУРАВ. ХҮН ТӨВТЭЙ БОДЛОГО

3.1 Амьдралын баталгааг хангах нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

3.1.1 Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөжүүлж малчид болон хувиараа бизнес эрхлэгчидийг нийгмийн даатгалд хамруулах боломжийг нэмэгдүүлнэ.

3.1.2 Нийгмийн даатгалын болон эрүүл мэндийн даатгалын санг төр болон иргэдийн хамтын хяналт дор өсөн нэмэгддэг механизмыг хуульчилж хэрэгжүүлнэ.

3.1.3 Тэтгэврийн даатгалыг олон давхаргад тогтолцоонд шилжүүлэх.

3.1.4 Нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хүн амын эмзэг бүлгүүдийг бүрэн хамруулах.

3.1.5 Ядуу, эмзэг бүлгийн өрх, иргэний амьжиргаанд хүрэлцэхүйц хэмжээний нийгмийн халамжийн тусламж, дэмжлэгийг үзүүлэх.

3.2 Өрх, гэр бүлийн худалдан авах чадварт нийцсэн өртөгтэй, эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн байр сууцаар хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.2.1 Иргэдийг Орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдах боломжийг нэмэгдүүлэх, орон сууцны урьдчилгаа төлбөрт нийгмийн даатгалд төлсөн мөнгөн хөрөнгийг тооцдог тогтолцоог бий болгоно.

3.2.2 Орон сууцны барилгын өртөгийг бууруулах, барилгын үйлдвэрлэлд улирлын хараат бус өндөр бүтээмжтэй технологийг төрөөс бодлогоор дэмжиж бий болгоно.

3.2.3 Орон сууцны санхүүжилтийн сан бий болгож бага, дунд орлоготой иргэдийг жилийн 5% хүүтэй хөнгөлөлттэй орон сууцны зээлд хамрагдах боломжийг бий болгоно.

3.3 Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, бизнес эрхлэх арга, ур чадварыг хөгжүүлж, жижиг, дунд бизнес эрхлэлтийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.

3.3.1 Ажлын байр нэмэгдүүлэх, хөдөлмөрийн үнэлэмжийг шудрага болгох, хөдөлмөрийн зах зээлийг тэлэх, ажилгүйдлийг бууруулах бодлогыг нэн тэргүүнд анхаарч, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ядуу өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх замаар дундаж давхаргыг өргөтгөх.

3.3.2 Иргэдийг улс орны эдийн засагт өндөр ач холбогдол бүхий орчин үеийн технологийн жижиг дунд үйлдвэрлэл, гарааны бизнес эрхлэхэд бүх төрлийн дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх, хөнгөлөлттэй зээл олгох.

3.4 Дундаж давхаргыг дэмжсэн санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлж эрсдэлээс хамгаална.

3.4.1 Зорилтот санхүүжилт, хөнгөлөлтийн бодлогыг хэрэгжүүлэх тогтолцоо бүрдүүлэх, төрөөс баталгаа гаргаж өгдөг механизмыг бий болгох.

3.5 Идэвхтэй амьдралын хэвшилтэй иргэн, гэр бүлийг дэмжиж, биеийн тамир, спортын ээлтэй орчин бүрдүүлнэ.

3.5.1 Биеийн тамир, спортыг системтэй хөгжүүлэх, тамирчидын даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болох хамрагдах боломжийг нэмэгдүүлэх.

3.5.2 Биеийн тамир, спортын салбарын хүний нөөцийн хөгжил, чадавхжуулалт, дэмжлэгийг нэмэгдүүлэх.

3.6 Ухаалаг, иргэн төвтэй газрын нэгдмэл удирдлага, менежментийн тогтолцоог хэрэгжүүлэх замаар тэгш байдал, шударга ёс, үндэсний эдийн засгийн аюулгүй байдал, тогтвортой хөгжлийг хангана.

3.6.1 Газар, түүний нөөцийг зохистой, үр дүнтэй ашиглах, иргэд, олон нийтэд нээлттэй, ил тод газрын харилцааны орчин бүрдүүлэх.

3.6.2 Газрын бирж, олон зориулалттай кадастрын нэгдсэн системийг нэвтрүүлж, газрын нэгдмэл сан, түүний ашиглалтад тавих төрийн хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгох.

3.6.3 Газар ашиглалт, газрын мониторингийн байнгын ажиллагаатай хяналтын системийг бий болгох, газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх тогтолцоо бүрдүүлэх.

3.6.4 Монгол улсын геодезийн сүлжээг шинэчлэн сайжруулж, нийт нутаг дэвсгэрийг бүх төрлийн масштабын байр зүйн зургаар бүрэн хангах.

ДӨРӨВ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙГ ХАНГАХ БОДЛОГО

4.1 Макро эдийн засгийн тогтвортой орчинг бүрдүүлж, дундаж давхаргыг нийгмийн зонхилох бүлэг болгоно.

4.1.1 Засгийн газрын өрийн удирдлагын тогтолцоог сайжруулж, өрийн дарамтыг бууруулж, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих нөхцөлийг бүрдүүлэх.

4.1.2 Төсвийн хөрөнгийг нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд чиглүүлсэн, үр ашигтай, хариуцлагатай төсөв, санхүүгийн тогтолцоог бий болгох.

4.1.3 Эдийн засаг жил бүр тогтвортой өсөж, ажил эрхлэлт тасралтгүй нэмэгдүүлэх.

4.1.4 Бизнесийн таатай орчин бүрдүүлж, иргэдийн худалдан авах чадварыг дээшлүүлэх.

4.1.5 Хөрөнгө оруулалтын таатай орчинг бүрдүүлж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг хөгжүүлэх.

4.1.6 Гадаадын хөрөнгө оруулалт татах, харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг дэмжих, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх.

4.2 Эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудыг хөгжүүлж, экспортын баримжаатай эдийн засгийг бий болгоно.

4.2.1 Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлж, нэмүү өртөг шингэсэн боловсруулах үйлдвэрүүдийг байгуулах.

(Handwritten signatures)

4.2.2 ХАА-н бүтээгдэхүүнүүдийн олон улсын стандартыг нэвтрүүлж боловсруулалтын түвшинг нэмэгдүүлж, мах болон ноос ноолууран бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлэх.

4.2.3 Аялал жуулчлалын салбарыг хөгжүүлэх, тухайн орон нутгийн байгаль, ан амьтан болон түүхийн дурсгалт газруудын онцлогт тулгуурласан олон улсын стандартад нийцсэн сүлжээ төвүүдийг байгуулах.

4.2.4 Бүтээлч аж үйлдвэрлэл (соёл урлаг, кино урлаг, дуу хөгжим, дизайн архитектур)-ийн хөгжлийн бодлогын суурийг тавих.

4.2.5 Мэдээллийн технологийн салбарыг дэмжиж, эдийн засагт оруулах хувь нэмрийг нэмэгдүүлэх.

4.2.6 Уламжлалт МАА болон эрчимжсэн МАА-г нэгдсэн бодлогоор дэмжиж түүнээс гарах түүхий эд, ашиг шимийг боловсруулах дэлхийн жишигт хүрсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх шинэ дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж боловсруулсан бүтээгдэхүүний экспортын хэмжээг нэмэгдүүлэх.

4.2.7 Эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих дэд бүтцийг хөгжүүлэх.

4.2.8 Иргэний нисэхийн дэд бүтэц, ерөнхий зориулалтын нисэхийг хөгжүүлэх.

4.3 Олон улсын санхүүгийн зах зээлтэй холбогдсон, олон тулгуурт, хүртээмжтэй санхүүгийн системийг хөгжүүлнэ.

4.3.1 Үнэт цаасны зэх зээлийн системийг хөгжүүлж олон улсын түвшинд хүргэх, зах зээлийн үнэлгээ өсөж, биржийн бус болон үүсмэл санхүүгийн зах зээл дээр хийгдэж буй арилжааны дүнг нэмэгдүүлэх.

4.3.2 Даатгалын салбарын тогтвортой байдлыг хангах эрх зүйн орчин бүрдүүлж, салбарын хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх.

4.3.3 Бичил санхүүгийн байгууллагуудыг чадавхжуулан, эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог сайжруулж, үйл ажиллагааны хүрээг тэлэх.

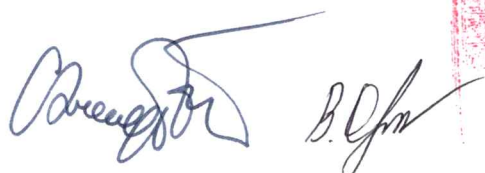
4.3.4 Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тогтолцоог боловсронгуй болгох.

4.3.5 Банк санхүүгийн салбарын зах зээлийн эрсдэл даах, найдвартай байдлыг хангах, банк санхүүгийн системд даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгох.

4.4 Бүс нутгийн эдийн засаг, худалдааны интеграцад нэгдэж, худалдааг хөнгөвчилнө.

4.4.1 Монгол Улс, БНХАУ, ОХУ гурван улсын эдийн засгийн коридор бий болж, гадаад харилцааны тэнцвэртэй байдлыг хангах.

4.4.2 Монгол Улс бүс нутгийн эдийн засаг, худалдааны интеграцад нэгдэж, худалдааг хөнгөвчлөх.

4.5 Олон улсад өрсөлдөх чадвартай бичил, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг хөгжүүлж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.

4.5.1 Судалгаа, шинжилгээ, шинэ санаа, оюуны бүтээл, брэндэд тулгуурласан гадаад зах зээлд чиглэсэн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх.

4.5.2 Бичил, жижиг, дунд үйлдвэрлэлийн бэлтгэн нийлүүлэлт, борлуулалтын тогтолцоог кластерийн зарчмаар хөгжих нөхцөлийг бүрдүүлэх.

4.6 Эдийн засгийн төрөлжилт, инновац, шинэ технологи, хүний хөгжил, ногоон хөгжлийн зорилтуудыг дэмжих чадавхтай олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн баялгийн санг бий болгоно.

4.6.1 Хөрөнгийн удирдлагыг нэгдсэн бодлогоор хэрэгжүүлэх, санхүүгийн үр ашигтай төсөл хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэн дэмжих, хөрөнгийн хуримтлалыг бий болгох тогтолцоог бүрдүүлж, хөгжүүлэх.

ТАВ.САЙН ЗАСАГЛАЛ - Монгол хүний хөгжлийг хангасан ухаалаг - тогтвортой засаглал, захиргааны оновчтой цомхон бүтэц, цахим технологид тулгуурласан төрийн ажил үйлчилгээ, төр - хувийн хэвшил хамтын ажиллагааг хангасан, хуулиа сахидаг Төр, Засаг.

5.1 Эрх мэдлийн хуваарилалт, хяналт, тэнцлийг оновчтой болгож, засаглалын тогтвортой байдлыг хангана.

5.1.1 УИХ-ын хууль тогтоох, бодлого тодорхойлох, төлөөлөх, хяналт тавих чадавхыг сайжруулж, парламентын засаглалыг бэхжүүлэх.

5.1.2 Ерөнхий сайд танхимаа бие даан бүрдүүлж, хариуцлагаа бүрэн хүлээдэг болж, Засгийн газрын тогтвортой, үр дүнтэй ажиллах нөхцөл хангагдах тогтолцоог бий болгох.

5.1.3 Шүүхийн хараат бус байдлыг хангах бүхийл арга замыг олж хэрэгжүүлэх, турших, хариуцлагатай, иргэн төвтэй шүүх тогтолцоог төлөвшүүлэх.

5.1.4 Улс төрийн намуудыг ашиг сонирхлын бүлэглэлийн бус, бодлогын нам болгох улс төр, нийгмийн соёл төлөвшүүлэх.

5.1.5 Төрийн бодлого, үйл ажиллагааны тогтвортой байдалд эерэг нөлөөтэй сонгуулийн тогтолцоог бүрдүүлж, иргэдийн улс төрийн боловсролыг дээшлүүлж, иргэд сонгогчдын хариуцлагыг сайжруулах.

5.2 Төрийн захиргааны байгууллагуудын бүтэц, зохион байгуулалтыг оновчтой тодорхойлох замаар чиг үүрэг, эрх мэдлийн хуваарилалтыг нарийвчилна.

5.2.1 Хөгжлийн бодлого, чиг үүргийн шинжилгээнд тулгуурласан захиргааны оновчтой, уян хатан, үр дүнтэй, үр ашигтай бүтэц тогтоох.

5.2.2 Хөгжлийн бодлогод нийцсэн засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн оновчтой хуваарилалтыг бий болгож, орон нутгийн бие даасан байдал хангах.

5.2.3 Урт хугацааны хөгжлийг нэгдсэн бодлого, удирдлагаар хангах чиг үүрэг бүхий хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага байгуулах.

5.2.4 Бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих үйл явцад хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн оролцоог хангасан, хамтын ажиллагаа бэхжих нөхцөлийг бүрдүүлэх.

5.2.5 Хувийн хэвшлийн хөгжлийг дэмжих, хувийн өмчийг хамгаалах эрх зүй, бодлогын орчин бүрдүүлэх.

5.3. Хүний хөгжлийг дэмжсэн, үр дүн, үр нөлөөтэй цахим засаглалыг төлөвшүүлнэ.

5.3.1 Цахим засаглалыг хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, төгөлдөржүүлэх.

5.3.2 Цахим мэдээллийн нэгдсэн сан, дэд бүтэц бий болгож хөгжүүлэх.

5.3.3 Цаг хугацаа, орон зайнаас үл хамааран төрийн үйлчилгээг шат дамжлагагүй, шуурхай болгох.

5.3.4 Төрийн байгууллагууд хоорондын болон төр, иргэний нийгэм, бизнесийн байгууллагуудын мэдээлэл солилцоо сайжирч, захиргааны зардлыг бууруулж, үйлчилгээний үр дүнг сайжруулах.

5.3.5 Төрийн байгууллагын шийдвэр гаргах үйл явцад иргэд, олон нийтийн саналыг цахимаар авах нөхцөлийг бүрдүүлж, мэдээллийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх.

5.4 Иргэндээ үйлчилдэг, мэргэшсэн, чадварлаг, ил тод, үр нөлөөтэй, ухаалаг төрийн албыг төлөвшүүлнэ.

5.4.1 Чадахуйн зарчимд суурилсан мэргэшсэн төрийн албыг төлөвшүүлж, бэхжүүлэх.

5.4.2 Сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран төрийн албан хаагч тогтвортой ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлж, төрийн албаны шатлан дэвшүүлэх тогтолцоог боловсронгуй болгож бэхжүүлэх.

5.4.3 Төрийн албанд ёс зүй, сахилга хариуцлагын оновчтой тогтолцоог бүрдүүлж, ёс зүйтэй төрийн албыг төлөвшүүлэх.

5.4.4 Төрийн албан хаагч цаг хугацаа, орон зайнаас үл хамааран тасралтгүй сурч хөгжих таатай орчин бүрдүүлэх.

5.4.5 Төрийн үйлчилгээний чанарын стандартыг бий болгож, төрийн үйлчилгээнд иргэд олон нийт хяналт тавих нөхцөлийг бүрдүүлж, иргэдийн итгэлийг хүлээсэн үйлчилгээний соёлыг төлөвшүүлэх.

[Handwritten signatures]

5.5 Иргэний нийгэм-Хувийн хэвшил-Төрийн түншлэлийг бэхжүүлэх замаар үндэсний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, хэрэгжилтэд хамаарал бүхий талуудын оролцоог хангасан зохистой тогтолцоо бүрдүүлнэ.

5.5.1 Хүний эрхийг хангасан бодлого, хууль тогтоомж боловсруулах, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих үндэсний тогтолцоог бэхжүүлж, үр нөлөөг дээшлүүлэх.

5.5.2 Төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшил хүний эрхийг хамгаалахад хамтарч ажиллах тогтолцоог төлөвшүүлэх.

5.6 Үндэсний шударга ёсны тогтолцоог бэхжүүлэх замаар авлига, албан тушаалын гэмт хэргийг бууруулна.

5.6.1 Нийгмийн бүх түвшинд шударга ёсыг бэхжүүлэх бодлогын болон эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх.

5.6.2 Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаа, зохион байгуулалтыг сайжруулж, авлига албан тушаалын гэмт хэргийг бууруулах.

ЗУРГАА. НОГООН ХӨГЖИЛ

6.1. Байгалийн үнэ цэн, өгөөжийг үнэлэн хамгаалж, анхдагч экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгална.

6.1.1 Байгалийн баялгийн нөөц, экосистемийн үйлчилгээний үнэ цэн, даацыг тогтоож, үнэлэх Цэнгэг усны нөөц, гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх зэрэг онцлог экосистемийг тусгай хамгаалалтад авч, унаган байгалийг хамгаалах.

6.2 Байгалийн нөөц баялгийг нөхөн сэргээж, хомсдолыг бууруулан, ашиглалтын нөөц бий болгож, байгалийн үр өгөөжийг ирээдүй хойч үедээ өвлүүлнэ.

6.2.1 Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, тархац нутаг, амьдрах орчныг нь тэтгэж хомсдолоос сэргийлэх, ашигт зүйлийг үржүүлэх, тарималжуулах, ойн агропарк байгуулах замаар ашиглалтын нөөц бүрдүүлэх.

6.2.2 Хөрсний үржил шим, чийгийг хамгаалж, газрын доройтол, цөлжилтөөс сэргийлэн, эвдрэлд орсон, доройтсон газрыг нөхөн сэргээж, аж ахуйн эргэлтэд оруулах.

6.2.3 Байгаль орчны хууль тогтоомжийг олон нийтэд сурталчлан таниулж, стандарт, хэм хэмжээг мөрдүүлэн, байгаль хамгаалалд иргэдийн оролцоог хангах.

6.2.4 Байгаль орчны хяналт- шинжилгээний сүлжээ, кадастр, мэдээллийн санг өргөжүүлж, шинэ үеийн техник, технологийн шинэчлэл хийх.

6.3 Усны нөөцийн хомсдолоос сэргийлж хуримтлуулан, хэрэгцээг хүртээмжтэй хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

6.3.1 Усны нөөцийн үнэ тарифт шатлан өсгөх зарчмыг тогтоож, ус ашиглалтыг төлбөртэй болгон хэмнэлттэй хэрэглээ, дахин ашиглалтыг нэмэгдүүлэх.

6.3.2 Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүсийн дэглэмийн хэрэгжилтийг сайжруулж, усны бохирдол, хомсдолыг бууруулах.

6.3.3 Газрын байгалийн тогтоц, голын татамд хур тунадас, хайлсан цас, мөсний усыг хуримтлуулах, цөөрөм, далд усан сангууд байгуулж, томоохон голууд дээр урсцын тохируулгатай, олон зориулалтаар ашиглах усан сан барьж эхлэх.

6.3.4 Хүн амыг стандартын шаардлагад нийцсэн ундны усаар хангах, усны нөөцийн эрэл, хайгуул, зураглалын ажлыг эрчимжүүлж нөөц баялгийн мэдээллийн бааз суурийг өргөжүүлэх, төлөвлөлт, менежмент хийх нөхцөлийг бүрдүүлэх.

6.4 Нүүрстөрөгч багатай, бүтээмжтэй, хүртээмжтэй ногоон эдийн засгийг хөгжүүлж уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах олон улсын хүчин чармайлтад хувь нэмэр оруулна.

6.4.1 Байгальд ээлтэй, үр ашигтай дэвшилтэт технологи нэвтрүүлж хэрэглээ, үйлдвэрлэлийн бүтээмжийг дээшлүүлэх, байгалийн нөөцийг хэмнэх, хаягдалгүй эдийн засгийг /circular economy/ хөгжүүлэх.

6.4.2 Эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, хог хаягдлын салбарын хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах, нүүрстөрөгчийн шингээлтийг нэмэгдүүлэх.

ДОЛОО. АМЬДРАХАД ТААТАЙ АЮУЛГҮЙ НИЙГЭМ

7.1. Улс орны батлан хамгаалах тогтолцоог боловсронгуй болгож, чадавхыг бэхжүүлнэ.

7.1.1 Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, цэргийн болон тусгай техник, тоног төхөөрөмжийг шинэчилж, зэвсэгт хүчний үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг дээшлүүлэх, орон нутгийн хамгаалалтын тогтолцоог бэхжүүлэх, зэвсэгт хүчнийг НҮБ-ын энхийг дэмжих ажиллагаа болон улс орны бүтээн байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцох оролцоо, чадавхыг нэмэгдүүлэх.

7.1.2 Дайчилгааны эрх зүйн орчин, төлөвлөлтийг боловсронгуй болгон дайчилгааны бэлтгэл нөөцийн бүрэлдэхүүний тоог нэмж, чанарыг сайжруулах.

7.1.3 Батлан хамгаалах төсвийн тогтвортой өсөлтийг хангаж, зарим төрлийн зэвсэглэл, техникийн эд ангийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, дотоодын хэрэгцээг хангах.

7.1.4 Батлан хамгаалах боловсролын тогтолцоог сайжруулах эрх зүйн орчинг бий болгох.

7.1.5 Салбарын үйл ажиллагаанд шинжлэх ухааны өндөр түвшний технологийг нэвтрүүлэх бүтэц зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгож, судалгаа, шинжилгээний баазыг бэхжүүлэх.

7.2 Улсын хилийн халдашгүй дархан байдал, хил орчмын нутаг дэвсгэрийн аюулгүй байдлыг хангаж, хил хамгаалалтын чадавхыг дээшлүүлнэ.

7.2.1 Хилийн асуудлаар байгуулсан Монгол Улсын Олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийг боловсронгуй болгох.

7.2.2 Бүсчилсэн хил хамгаалалтын тогтолцоог бэхжүүлж, бүс нутгийн онцлогт тохирсон хил хамгаалалтын арга тактикийг шинэчлэх, бүтцийг бий болгох.

7.2.3 Улсын хил хамгаалалт, хилийн боомтын аюулгүй байдал, шалган нэвтрүүлэх үйл ажиллагаанд орчин үеийн цэргийн холбоо, зэвсэглэл, техник, технологи, арга туршлагыг нэвтрүүлж, албаны бэлэн байдлыг дээшлүүлэх.

7.2.4 Улсын хил хамгаалалтын зориулалттай барилга байгууламж, дэд бүтэц, инженерийн төхөөрөмжийг шинэчлэх.

7.3. Уламжлалт бус аюулын эрсдэлийг бууруулах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох чадавхыг бэхжүүлж, хүн-нийгмийн амар тайван орчныг бэхжүүлнэ.

7.3.1 Хууль сахиулах болон тусгай чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын зохион байгуулалт, үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг нийгмийн хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн хөгжүүлэх.

7.3.2 Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй тэмцэх эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгож, иргэдийг гэмт хэрэгт өртөх, хохирохоос урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, түүнтэй тэмцэх тогтолцоонд инновацид суурилсан техник, технологийн дэвшлийг нэвтрүүлж, нөлөөллийн арга хэмжээг цогцоор хэрэгжүүлснээр урьдчилан сэргийлэх чадавхыг дээшлүүлж, гэмт хэргийн илрүүлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

7.4 Хууль сахиулах салбарын эрх зүйн орчинг сайжруулан, бүтээн байгуулалтыг дэмжих, ажиллах нөхцөлийг сайжруулах, мэргэшсэн чадварлаг хүний нөөцийг бэлтгэн өрсөлдөх чадварыг хөгжүүлнэ.

7.4.1 Эрх зүйн шинэтгэлийг гүнзгийрүүлэх, салбарын алба хаагчдыг бэлтгэх, мэргэшүүлэх тогтолцоог олон улсын жишигт нийцүүлэн хөгжүүлж, мэргэшсэн чадварлаг хүний нөөцийг бүрдүүлэх.

7.5 Төр, иргэн, хувийн хэвшлийн мэдээллийн бүрэн бүтэн, нууцлагдсан, хүртээмжтэй байдлыг баталгаажуулж, өрсөлдөх чадвар бий болгоно.

7.5.1 Кибер аюулгүй байдлыг хангах тогтолцоог бэхжүүлэх.

7.5.2 Сансрын технологийг судлан шинжлэх, эзэмших, ашиглах чадамж, дэд бүтцийг бэхжүүлж, сансрын технологид суурилсан үндэсний бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ бий болгох.

7.5.3 Мэдээлэл, технологи, харилцаа холбооны систем, техник хэрэгсэл, программ хангамжийн үндэсний үйлдвэрлэлийг дэмжсэн тогтолцоог бүрдүүлж, технологийн хараат байдлыг бууруулж, кибер гэмт хэрэг, кибер терроризмтой тэмцэх чадавхыг бэхжүүлэх.

НАЙМ. БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖИЛ

8.1 Дорнод Монголын талын экосистемийн унаган төрхийг хадгалж, Зүүн хойд Азийн эдийн засгийн интеграцад идэвхтэй оролцсон, ногоон технологид суурилсан хөдөө аж ахуй, боловсруулах үйлдвэрлэл, аялал жуулчлалын зохистой хослол бүхий бүс нутаг болгон хөгжүүлнэ.

8.1.1 Дэд бүтцийн тэнхлэг (авто зам, төмөр зам, эрчим хүч, холбоо мэдээлэл)- ийн үндсэн сүлжээг барьж Зүүн хойд Азийн орнуудын эдийн засгийн хамтын ажиллагаанд оролцох суурь нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.1.2 Хилийн боомт чиглэсэн авто зам, төмөр замуудыг ашиглалтад оруулж, боомтуудыг олон улсын стандартад нийцүүлэн шинэчилж, бүс дамнасан тээвэр логистикийн сүлжээнд холбогдох.

8.1.3 ХАА-н тээвэр логистикийн төвүүдийг микро бүсийн төвүүдэд байгуулж, авто замаар холбон хүнсний бараа бүтээгдэхүүн, хөдөө аж ахуйн түүхий эд, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, экспортыг дэмжих.

8.1.4 Малын өвчингүй эрүүл, халдваргүй бүс нутаг болж, малчдад мэдээлэл хүргэх тогтолцоог хөгжүүлэн Дорнод Монголын талын эко системд зохицсон бэлчээрийн мал аж ахуйг дэмжих.

8.1.5 Ногоон технологид суурилсан, экспортод чиглэсэн ХАА-н бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, бүсийн дотоод хэрэгцээг хангаж, гадаадын орнуудад экспортлох.

8.1.6 Аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлэн, Монголын түүхэн аялал жуулчлалын төв бүс болох.

8.1.7 Газрын тос, байгалийн хийн хайгуул судалгааны ажлыг эрчимжүүлж, нөөцийг нэмэгдүүлэх.

8.1.8 Мезо, микро бүсүүдийн төвийн инженерийн дэд бүтэц, нийгмийн үйлчилгээний барилга, байгууламжийн чанар, үйлчилгээний хүртээмжийг төрөөс үзүүлэх нийгмийн үйлчилгээний жишиг нормативт нийцүүлэн иргэдийн эрүүл, аюулгүй ажиллаж, амьдрах орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.2 Говийн экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалж, Зүүн Азийн эдийн засгийн хамтын ажиллагаанд идэвхтэй оролцсон, хариуцлагатай уул уурхай, Мөндөр

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

технологид суурилсан үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хөгжсөн бүс нутаг болгон хөгжүүлнэ.

8.2.1 Говийн бүсийг эрчим, хүчний найдвартай эх үүсвэртэй болгож, экспортын чиг баримжаатай үйлдвэрлэл хөгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.2.2 Стратегийн орд газруудыг хилийн боомттой холбосон авто болон төмөр замуудыг барьж, боомтуудыг олон улсын стандартад нийцүүлэн хөгжүүлж, уул уурхайн бүтээгдэхүүн экспортлох нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.2.3 Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн түүхий эдийг дотооддоо боловсруулж нэмүү өртөг шингэсэн эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх .

8.2.4 Ногоон технологид суурилсан, экспортод чиглэсэн ХАА-н бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх.

8.2.5 Уламжлалт мал аж ахуй болон эрчимжсэн мал аж ахуй, усалгаатай газар тариаланг зохистой хослуулан хөгжүүлэх.

8.2.6 ХАА-н тээвэр логистикийн төвүүдийг микро бүсийн төвүүдэд байгуулж, авто замаар холбон хүнсний бараа бүтээгдэхүүн, хөдөө аж ахуйн түүхий эд, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, экспортыг дэмжих.

8.2.7 Аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлэн, говийн байгаль, археологи, палеонтологи, нүүдлийн өв соёлд тулгуурласан эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, говийн ховордсон амьтдын үндэсний парк байгуулах.

8.2.8 Геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн чиглэлийн судалгааны хүрээлэн, их, дээд сургуулийг байгуулах.

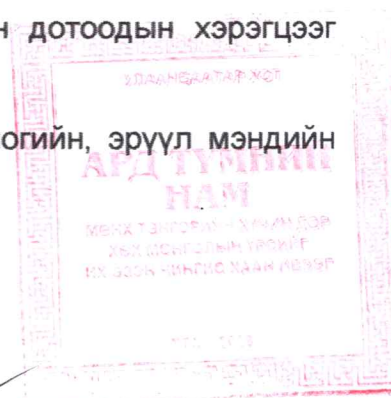
8.2.9 Мезо, микро бүсүүдийн төвүүд болон уул уурхай түшиглэн байгуулагдсан хот, сууринг нийгмийн үйлчилгээний жишиг нормативт нийцүүлэн хөгжүүлж, иргэдийн эрүүл, аюулгүй ажиллаж, амьдрах орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.3 Говийн уулс, тал хээрийн экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалж, бүс нутгийн интеграцад идэвхтэй оролцсон, мал аж ахуй, аялал жуулчлал рекреацийн бүс нутаг болгон хөгжүүлнэ.

8.3.1 Бүсийн босоо, хэвтээ тэнхлэгийн авто замуудыг барьж, мезо, микро бүсүүдийн төвүүдийг улс, бүсийн чанартай авто замын сүлжээтэй холбож, тээвэр, логистикийн төвүүдийг байгуулах.

8.3.2 Барилгын материалын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, бүсийн дотоодын хэрэгцээг хангах.

8.3.3 Аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлэн, байгаль экологийн, эрүүл мэндийн болон хил дамнасан аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх.

8.3.4 Уламжлалт анагаах ухааны чиглэлийн их дээд сургууль, эрдэм шинжилгээ, судалгааны хүрээлэнг байгуулах.

8.3.5 Мезо, микро бүсүүдийн төвүүдийг нийгмийн үйлчилгээний жишиг нормативт нийцүүлэн хөгжүүлж, иргэдийн эрүүл, аюулгүй ажиллаж, амьдрах орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.4 Монгол Алтай, Их нууруудын хотгорын экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалж, өндөр уулын мал аж ахуй, Өрнө-Дорныг холбосон олон улсын тээвэр, логистик, аялал жуулчлалын бүс нутаг болгон хөгжүүлнэ.

8.4.1 Монгол Улсын эрчим хүчний нэгдсэн системийн хэвтээ тэнхлэгийн шугам, дэд станц, эх үүсвэрийг барьж байгуулан бүсийн эрчим хүчний хэрэглээг тогтвортой хангах.

8.4.2 Бүсийн босоо, хэвтээ тэнхлэгийн авто зам, төмөр замыг барьж, мезо, микро бүсүүдийн төвүүдийг улс, бүсийн чанартай авто замын сүлжээтэй холбож, тээвэр, логистикийн төвүүдийг байгуулах.

8.4.3 Уул уурхай, хөдөө аж ахуйн түүхий эдийн нөөцөд түшиглэн боловсруулах үйлдвэрүүд байгуулах.

8.4.4 Аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлэн, байгаль экологийн, тусгай сонирхлын болон хил дамнасан аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх.

8.4.5 Мезо, микро бүсүүдийн төвүүдийг нийгмийн үйлчилгээний жишиг нормативт нийцүүлэн хөгжүүлж, иргэдийн эрүүл, аюулгүй ажиллаж, амьдрах орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.5 Хангай-Хөвсгөлийн экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалж, хүн төрөлхтний цэнгэг усны нөөцийг хамгаалсан, хөрш орон, олон улсын хамтын ажиллагаанд идэвхтэй оролцсон, аялал жуулчлал, эрчимжсэн хөдөө аж ахуй, боловсруулах үйлдвэрлэлийн зохистой хослол бүхий бүс нутаг болгон хөгжүүлнэ.

8.5.1 Хэвтээ тэнхлэгийн гол шугам, дэд станцыг барьж байгуулан Монгол Улсын эрчим хүчний нэгдсэн системийг бүрдүүлэх.

8.5.2 Мезо, микро бүсүүдийн төвүүдийг улс, бүсийн чанартай авто замын сүлжээтэй холбож, тээвэр, логистикийн төвүүдийг байгуулах.

8.5.3 Орхон-Тамирын бэлчирт түүх соёлын өв, ногоон хөгжилд тулгуурласан нийслэлийн баримжаатай хотын байршлыг сонгож, техник эдийн засгийн үндэслэл, хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, бүтээн байгуулалтын ажлыг эхлүүлэх .

8.5.4 Уул уурхай, хөдөө аж ахуйн түүхий эдийн нөөцөд түшиглэн боловсруулах үйлдвэрүүд байгуулах.

(Handwritten signatures)

8.5.5 Аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлэн, байгаль экологийн, тусгай сонирхлын болон хил дамнасан аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх.

8.5.6 Мезо, микро бүсүүдийн төвүүдийг нийгмийн үйлчилгээний жишиг нормативт нийцүүлэн хөгжүүлж, иргэдийн эрүүл, аюулгүй ажиллаж, амьдрах орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.6 Улаанбаатар хот, Төвийн бүсэд бий болсон хүн ам, нийгэм, эдийн засгийн төвлөрлийг төлөвлөлттэйгөөр задлах, төв, дагуул хотуудын зохистой бүтцийг бүрдүүлж, мэдлэгт суурилсан эдийн засаг бүхий, олон улсын түвшинд өрсөлдөх чадвартай бүс нутаг болгон хөгжүүлнэ.

8.6.1 Төвийн бүсийн өсөн нэмэгдэж буй ЦЭХ-ний хэрэгцээг бүсийн эрчим хүчний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх замаар хангах.

8.6.2 Улаанбаатар хотын төвлөрлийг үе шаттайгаар сааруулж, дагуул хотуудын эдийн засгийн тогтвортой өсөлт, үр ашгийг дэмжсэн үйлдвэрлэл, нийгмийн үйлчилгээ, тээвэр логистикийн тогтолцоо бүрдүүлэх.

8.6.3 Аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлэн, түүх, соёл, албан бизнес, шинжлэх ухаан, байгаль экологийн, тусгай сонирхлын болон хил дамнасан аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх.

8.6.4 Дагуул хот, микро бүсүүдийн төвүүдийг нийгмийн үйлчилгээний жишиг нормативт нийцүүлэн хөгжүүлж, иргэдийн эрүүл, аюулгүй ажиллаж, амьдрах орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх.

8.6.5 Олон улсын нисэх онгоцны буудлыг түшиглэн худалдаа, эдийн засгийн чөлөөт бүс, карго логистикийн төв байгуулах.

ЕС. ХОТ ХӨДӨӨГ ЗЭРЭГЦҮҮЛЖ ХӨГЖҮҮЛЭХ БОДЛОГО

9.1 Хөдөөг хөгжүүлэх багц бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

9.1.1 Аймгийн төвүүдийг хотын статустай болгож стандартын дагуу хөгжүүлнэ.

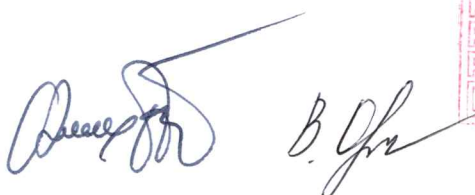
9.1.2 Сум багийг эрчимтэй хөгжүүлэх худалдаа үйлдвэрлэл үйлчилгээ, тээврийн системийг шинэ шатанд гаргах.

9.1.3 Бүсчилсэн хөгжлийн багц бодлогыг боловсруулан эрчимжсэн мал аж ахуй газар тариаланг хурдацтай хөгжүүлнэ.

9.1.4 Малын бэлчээр газар тариалангийн газрын төлөвлөлт удирдлагыг төрөөс зохицуулах механизм бий болгоно.

9.1.5 Хөдөө аж ахуйн түүхий эд боловсруулах, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх зориулалт бүхий хүүгүй зээлийн санг бий болгоно.

9.2 Малчид тариаланчидыг төрийн бодлогоор дэмжих.

9.2.1 Малчид, тариаланчдыг фермерийн аж ахуй байгуулах, өндөр ашиг шим бүхий мал сүрэгтэй болохыг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгож гарсан бүтээгдэхүүнийг борлуулах нөхцөл боломжийг бүрдүүлж өгнө.

9.2.2 Газрын гадаргын ус ашиглах цогц системийг бий болгох, усжуулалтад ашиглах усан сангууд бий болгох.

9.2.3 Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний нэгдсэн зохицуулалттай бүсчилсэн сүлжээ байгуулж, тогтвортой үйл ажиллагааг хангах.

(Handwritten signatures)

АРД ТҮМНИЙ НАМД

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ АУДИТОР**

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг
Бага тойруу-3, Засгийн газрын IV байр
Утас:26-04-37, Факс:51-26-42-30
E-mail: info@audit.gov.mn

2020-04-21 № 1174
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.17, Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.5-д заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох “Ард түмний нам”-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”-д нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын дүнгийн хамт Төрийн аудитын байгууллагад ирүүлж, Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.5-д заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Үндэсний аудитын газар нь Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ “Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020” Тулгуур зарчим, “Төрийн аудит MNS 6817 - 6 : 2020” Нийцлийн аудитын зарчим, “Төрийн аудит MNS 6817 - 8 : 2020” Нийцлийн аудитын стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2020 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2020-2022 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль болон холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Ард түмний нам”-ын Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, түүнд орсон зорилт, арга хэмжээ нь Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.3. дахь хэсэг, “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Ард түмний нам”-ын мөрийн хөтөлбөр /.....¹⁸..... хуудас-ийг хавсаргав.

Хувийг: Сонгуулийн Ерөнхий хороонд

Д.ЗАНДАНБАТ